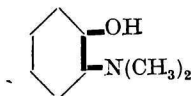
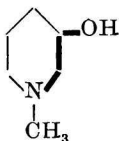

NIEKTORÉ ESTERY *o*-DIMETYLAMINOCYKLOHEXANOLU

L. DÚBRAVKOVÁ, I. JEŽO, P. ŠEFČOVIČ, Z. VOTICKÝ

Oddelenie farmaceutickej chémie a biochémie Chemického ústavu Slovenskej akadémie vied v Bratislave

V rámci výskumu hypotenzívne aktívnych látok sme opísali prípravu niektorých derivátov *N*-metyl-3-hydroxypiperidínu [1], teda zlúčenín, v ktorých bol dusík uzavretý v heterocyklickom jadre. Logickým pokračovaním týchto prác boli syntézy produktov, v ktorých väzba N—C—C—OH bola zachovaná, pravda, pri inom usporiadaní v molekule. Jednou z možných zlúčenín uvedeného typu je *o*-dimetylamino-cyklohexanol, ktorému sme v tejto práci venovali pozornosť:

Pripravili sme niekoľko esterov *o*-dimetylamino-cyklohexanolu s alifatickými a aromatickými kyselinami a preskúšali sme ich hypotenzívnu aktivitu, o ktorej budeme referovať na inom mieste. Potrebný *o*-dimetylamino-cyklohexanol sme pripravili z *o*-dimetylamino-fenolu katalytickou hydrogenizáciou za použitia Raneyovho niklu pri počiatočnom tlaku 100 atm a zvýšenej teplote. Získaný produkt po reakcii s príslušným acylchloridom dá hydrochlorid požadovaného esteru, ktorý sa po obvyklom spracovaní prevedie na voľnú bázu a identifikuje ako chloroplaticitan.

Experimentálna časť

Všetky body varu a body topenia sú nekorigované.

o-Dimetylamino-cyklohexanol

63 g (0,46 mólu) *o*-dimetylamino-fenolu [2] sa rozpustí v 1000 ml etanolu a po pridaní 20 g Raneyovho niklu sa hydrogenizuje pri teplote 150 °C a počiatočnom tlaku 100 atm. Po skončení hydrogenizácie a odstránení katalyzátora sa filtrát podrobí vákuovej frakčnej destilácii.

Výťažok je 48 g produktu, t. j. 75 %; b. v.₁₅ = 88—90 °C.

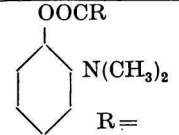
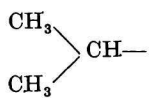
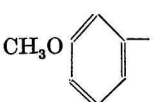
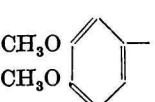
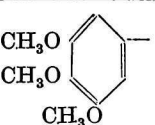
Pre C₈H₁₇NO (*M* = 143,22)

teoreticky N = 9,78 %
nájdené N = 9,85 %

Príprava esterov *o*-dimetylamino-cyklohexanolu

K 7,15 g (0,05 mólu) *o*-dimetylamino-cyklohexanolu v 25 ml suchého benzénu sa za miešania pridá po kvapkách roztok 0,05 mólu acylchloridu v 50 ml suchého benzénu. Po skončení pridávania sa reakčná zmes varí 2 hodiny pod spätným chladičom, po ochla-

Tabuľka 1

	B. v./mm Hg	B. t. 1/2 H ₂ PtCl ₆	Analýza chloroplatičitanov			Výťažok %
			zloženie	Pt _t	Pt _n	
CH ₃ —	95—97 °C/14	113—115 °C/r/	C ₁₀ H ₁₆ NO ₂ · 1/2 H ₂ PtCl ₆ M = 390,26	25,02	25,10	69
CH ₃ CH ₂ —	112—114 °C/15	136—138 °C/r/	C ₁₁ H ₂₁ NO ₂ · 1/2 H ₂ PtCl ₆ M = 404,29	24,14	24,23	74
	127—129 °C/12	127—129 °C/r/	C ₁₂ H ₂₃ NO ₂ · 1/2 H ₂ PtCl ₆ M = 418,32	23,34	23,48	75
	—	110—112 °C/r/	C ₁₆ H ₂₃ NO ₃ · 1/2 H ₂ PtCl ₆ M = 482,35	20,23	20,41	50
	—	123—125 °C/r/	C ₁₇ H ₂₅ NO ₄ · 1/2 H ₂ PtCl ₆ M = 512,38	19,05	19,10	58
	—	132—134 °C/r/	C ₁₈ H ₂₇ NO ₅ · 1/2 H ₂ PtCl ₆ M = 542,41	18,00	18,24	56

dení sa získaný hydrochlorid vyextrahuje 2 krát po 50 ml vody, vodná fáza sa pretrepe éterom a potom sa nasýti tuhou potašou. Vylúčená báza sa vyextrahuje do éteru, extrakt sa vysuší tuhou potašou a rozpúšťadlo sa vákuove oddestiluje.

V prípade substitúcie alifatickými kyselinami sa destilačný zvyšok vákuove predestiluje, v prípade substitúcie aromatickými kyselinami je destilačný zvyšok aj vo vysokom vákuu nedestilovateľný.

Výťažok esterov sa pohybuje medzi 50—75 %, počítané na *o*-dimethylaminocyklohexanol (pozri tab. 1).

Analýzy získaných produktov urobil inž. J. Beicht, za čo mu srdečne ďakujeme.

Súhrn

Pripravili a charakterizovali sme niektoré estery *o*-dimethylaminocyklohexanolu s alifatickými a aromatickými kyselinami.

НЕКОТОРЫЕ ЭФИРЫ *o*-ДИМЕТИЛАМИНОЦИКЛОГЕКСАНОЛА

Л. ДУБРАВКОВА, И. ЕЖО, П. ШЕФЧОВИЧ, З. ВОТИЦКИЙ

Отделение фармацевтической химии и биохимии Химического института
Словацкой Академии Наук в Братиславе

Выводы

Мы приготовили и охарактеризовали некоторые эфиры *o*-диметиламиноциклогексанола с алифатическими и ароматическими кислотами.

Поступило в редакцию 21. 9. 1956 г.

EINIGE ESTER DES *o*-DIMETHYLAMINOCYCLOHEXANOLS

L. DÚBRAVKOVÁ, I. JEŽO, P. ŠEFČOVIČ, Z. VOTICKÝ

Abteilung für pharmazeutische Chemie und Biochemie des Chemischen Instituts an der
Slowakischen Akademie der Wissenschaften in Bratislava

Zusammenfassung

Die Autoren synthetisierten und charakterisierten einige Ester des *o*-Dimethylaminocyclohexanols mit aliphatischen und aromatischen Säuren.

In die Redaktion eingelangt den 21. 9. 1956

LITERATÚRA

1. Dúbravková L., Ježo I., Šefčovič P., Votický Z., Chem. zvesti 10, 421 — 425 (1956). — 2. Heckel H., Adams R., J. am. chem. Soc. 47, 1715 (1925).

Došlo do redakcie 21. 9. 1956